HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

21 martie 2024*

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă – Competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială – Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – Articolul 45 – Refuzul recunoașterii unei hotărâri – Articolul 71 – Relația acestui regulament cu convențiile referitoare la o materie specială – Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele (CMR) – Articolul 31 paragraful 3 – Litispendență – Convenție atributivă de competență – Noțiunea de «ordine publică»”

În cauza C-90/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei), prin decizia din 10 februarie 2022, primită de Curte la 10 februarie 2022, în procedura

„Gjensidige” ADB

cu participarea:

„Rhenus Logistics” UAB,

„ACC Distribution” UAB,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Arabadjiev, președinte de cameră, domnii T. von Danwitz, P. G. Xuereb și A. Kumin (raportor) și doamna I. Ziemele, judecători,

avocat general: domnul N. Emiliou,

grefier: doamna R. Stefanova-Kamisheva, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 23 martie 2023,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru „Gjensidige” ADB, de G. Raišutienė, advokatė;

– pentru „Rhenus Logistics” UAB, de V. Jurkevičius și E. Sinkevičius, advokatai;

* Limba de procedură: lituaniana.

– pentru guvernul lituanian, de V. Kazlauskaitė-Švenčionienė și E. Kurelaitytė, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de P. Messina, S. Noë și A. Steiblytė, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 14 decembrie 2023,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 45 alineatul (1) litera (a) și litera (e) punctul (ii) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1) și a articolului 71 din acest regulament, pe de o parte, coroborat cu articolele 25, 29, precum și 31 din regulamentul menționat și, pe de altă parte, în lumina considerentelor (21) și (22) ale aceluiași regulament.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între „Gjensidige” ADB, o societate de asigurări, pe de o parte, și „Rhenus Logistics” UAB, o societate de transport, pe de altă parte, în legătură cu rambursarea despăgubirii pe care Gjensidige a plătit-o societății „ACC Distribution” UAB pentru repararea unui prejudiciu suferit de aceasta din urmă în cadrul executării unui contract de transport internațional încheiat cu Rhenus Logistics.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 1215/2012

3 Potrivit considerentelor (3), (4), (21), (22), (30) și (34) ale Regulamentului nr. 1215/2012:

„(3) Uniunea și-a stabilit ca obiectiv să mențină și să dezvolte un spațiu de libertate, securitate și justiție, care să faciliteze, printre altele, accesul la justiție, în special prin intermediul principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judiciare și extrajudiciare în materie civilă. […]

(4) […] Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și care să asigure recunoașterea și executarea rapidă și simplă a hotărârilor pronunțate într-un stat membru este indispensabilă.

[…]

(21) În interesul administrării armonioase a justiției, este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în diferite state membre a unor hotărâri ireconciliabile. Ar trebui să fie prevăzut un mecanism clar și eficace de rezolvare a cazurilor de litispendență și de conexitate, precum și de înlăturare a problemelor care decurg în urma divergențelor interne referitoare la determinarea datei la care se consideră că o cauză este pendinte. În sensul prezentului regulament, este necesar ca data în cauză să fie definită în mod independent.

(22) Cu toate acestea, pentru a ameliora eficacitatea acordurilor exclusive de alegere a forului și pentru a evita tacticile abuzive în cadrul proceselor, este necesar să se prevadă o excepție de la norma generală de litispendență, pentru a se putea rezolva în mod satisfăcător o anumită situație în care pot apărea proceduri concurente. O astfel de situație se regăsește atunci când o instanță nedesemnată într-un acord exclusiv de alegere a forului a fost sesizată în legătură cu o procedură, iar instanța desemnată este sesizată ulterior în legătură cu o procedură având același obiect și aceeași cauză, între aceleași părți. În această situație, prima instanță sesizată va trebui să își suspende procedura de îndată ce a fost sesizată instanța desemnată și până la momentul în care această din urmă instanță declară că nu este competentă în temeiul acordului exclusiv de alegere a forului. Această normă are scopul de a asigura faptul că, într-o astfel de situație, instanța desemnată are prioritate pentru a se pronunța asupra valabilității acordului și asupra măsurii în care acordul se aplică în cazul litigiului pendinte în fața sa. Instanța desemnată ar trebui să poată continua judecarea cauzei indiferent dacă instanța care nu a fost desemnată a decis deja să suspende procedura.

[…]

[…]

(30) O parte care contestă executarea unei hotărâri pronunțate într-un alt stat membru ar trebui pe cât posibil și în conformitate cu sistemul juridic al statului membru solicitat să poată invoca, în aceeași procedură, pe lângă motivele de refuz prevăzute în prezentul regulament, motivele de refuz disponibile în temeiul legislației naționale, în termenele prevăzute în legislația națională respectivă.

Cu toate acestea, recunoașterea unei hotărâri ar trebui să fie refuzată numai dacă există unul sau mai multe dintre motivele de refuz prevăzute de prezentul regulament.

[…]

(34) Ar trebui asigurată continuitatea între [Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), denumită în continuare «Convenția de la Bruxelles»], [Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74)] și prezentul regulament, fiind necesar să se prevadă unele dispoziții tranzitorii în acest sens. Aceeași necesitate a continuității este valabilă cu privire la interpretarea de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene a Convenției de la Bruxelles din 1968 și a regulamentelor de înlocuire a acesteia.”

4 Capitolul II din Regulamentul nr. 1215/2012 conține o secțiune 6, intitulată „Competența exclusivă” și compusă exclusiv din articolul 24 din acest regulament. Respectivul articol desemnează instanțele care au competență exclusivă să soluționeze litigii în materiile pe care le enumeră, indiferent de domiciliul părților.

5 Capitolul II din regulamentul menționat cuprinde de asemenea o secțiune 7, intitulată „Prorogarea de competență”. Articolul 25 din același regulament, care face parte din această secțiune, prevede la alineatul (1):

„Dacă prin convenția părților, indiferent de domiciliul acestora, competența de soluționare a litigiului care a survenit sau poate surveni în legătură cu un raport juridic determinat revine instanței sau instanțelor dintr-un stat membru, competența revine acelei instanțe sau instanțelor respective, cu excepția cazului în care convenția este nulă și neavenită în privința condițiilor de fond în temeiul legislației statului membru respectiv. Această competență este exclusivă, cu excepția unei convenții contrare a părților. […]”

6 Articolul 29 din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede:

„(1) Fără a se aduce atingere dispozițiilor de la articolul 31 alineatul (2), în cazul în care cereri având același obiect și aceeași cauză sunt introduse între aceleași părți înaintea unor instanțe din state membre diferite, instanța sesizată ulterior suspendă din oficiu acțiunea până în momentul în care se stabilește competența primei instanțe sesizate.

(2) În cazurile menționate la alineatul (1), la cererea unei instanțe sesizate cu litigiul, orice altă instanță sesizată informează fără întârziere prima instanță referitor la data la care a fost sesizată în conformitate cu articolul 32.

(3) Dacă se stabilește competența primei instanțe sesizate, instanța sesizată ulterior își declină competența în favoarea acesteia.”

7 Articolul 31 din acest regulament dispune:

„(1) Dacă acțiunile intră în competența exclusivă a mai multor instanțe, orice instanță, alta decât cea care a fost sesizată inițial, își declină competența în favoarea acesteia din urmă.

(2) Fără a se aduce atingere articolului 26, atunci când este sesizată o instanță dintr-un stat membru căreia o convenție menționată la articolul 25 îi conferă competență exclusivă, orice instanță dintr-un alt stat membru suspendă acțiunea până când instanța sesizată pe baza convenției stabilește că nu este competentă în temeiul convenției.

(3) În cazul în care instanța desemnată în convenție și-a stabilit competența în conformitate cu convenția, orice instanță dintr-un alt stat membru își declină competența în favoarea acesteia.

[…]”

8 Articolul 36 alineatul (1) din regulamentul menționat are următorul cuprins:

„Hotărârile judecătorești pronunțate într-un stat membru se recunosc în celelalte state membre fără să fie necesară vreo procedură specială.”

9 Articolul 45 din același regulament prevede:

„(1) La cererea oricărei părți interesate, se refuză recunoașterea unei hotărâri:

(a) dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice (*ordre public*) a statului membru solicitat;

[…]

(e) dacă hotărârea contravine:
   (i) capitolului II secțiunile 3, 4 sau 5, în măsura în care pârâtul era deținătorul poliței de asigurare, asiguratul, beneficiarul contractului de asigurare, partea vătămată, consumatorul sau angajatul sau
   (ii) capitolului II secțiunea 6.

[…]

(3) Fără a aduce atingere dispozițiilor alineatului (1) litera (e), competența instanței de origine nu poate fi revizuită. Criteriul ordinii publice prevăzut la alineatul (1) litera (a) nu poate fi aplicat normelor în materie de competență.

[…]”

10 Articolul 71 din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede:

„(1) Prezentul regulament nu aduce atingere convențiilor la care statele membre sunt parte și care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în materii speciale.

(2) Pentru o interpretare unitară, alineatul (1) se aplică în modul următor:

[…]

(b) hotărârile pronunțate într-un stat membru de către o instanță care își întemeiază competența pe o convenție referitoare la o materie specială sunt recunoscute și executate în celelalte state membre în conformitate cu prezentul regulament.

În cazul în care o convenție referitoare la o materie specială la care sunt părți atât statul membru de origine, cât și statul membru solicitat stipulează condiții de recunoaștere sau executare a hotărârilor, se aplică aceste condiții. În orice caz, pot fi aplicate dispozițiile din prezentul regulament privind recunoașterea și executarea hotărârilor.”

CMR

11 Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele, semnată la Geneva la 19 mai 1956, astfel cum a fost modificată prin Protocolul semnat la Geneva la 5 iulie 1978 (denumită în continuare „CMR”), se aplică, potrivit articolului 1 paragraful 1 din aceasta, „oricărui contract de transport de mărfuri pe șosele, cu titlu oneros, cu vehicule, când locul primirii mărfii și locul prevăzut pentru eliberare […] sunt situate în două țări diferite, dintre care cel puțin una este țară contractantă, independent de domiciliul și de naționalitatea participanților la contract”.

12 CMR a fost negociată în cadrul Comisiei Economice pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite. Mai mult de 50 de state, printre care toate statele membre ale Uniunii Europene, au aderat la CMR.

13 Potrivit articolului 31 din CMR:

„1. Pentru toate litigiile decurgând din transporturile supuse prezentei convenții, reclamantul poate să sesizeze, în afara organelor de jurisdicție ale țărilor contractante, desemnate de comun acord de către părți, organele de jurisdicție din țara pe teritoriul căreia:

a) se află reședința obișnuită a pârâtului, sediul său principal sau sucursala ori agenția prin intermediul căreia contractul de transport a fost încheiat sau

b) este situat locul preluării mărfurilor sau cel prevăzut pentru eliberarea mărfurilor

și nu poate sesiza decât aceste organe de jurisdicție.

[…]

3. Dacă într-un litigiu prevăzut în paragraful 1 din prezentul articol o hotărâre dată de un organ de jurisdicție al unei țări contractante a devenit executorie în această țară, ea devine de asemenea executorie în fiecare dintre celelalte țări contractante, imediat după îndeplinirea formalităților prevăzute în acest scop în țara interesată. Aceste formalități nu pot duce la o revizuire a cauzei.

[…]”

14 Articolul 41 paragraful 1 din CMR prevede:

„Sub rezerva dispozițiilor articolului 40, este nulă și fără niciun efect orice stipulație care, direct sau indirect, ar deroga de la dispozițiile prezentei convenții. Nulitatea unor astfel de stipulații nu atrage nulitatea celorlalte prevederi ale contractului.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

15 ACC Distribution a încheiat cu Rhenus Logistics un contract pentru transportul de către aceasta din urmă al unei încărcături reprezentând echipamente informatice din Țările de Jos până în Lituania (denumit în continuare „contractul de transport internațional în cauză”).

16 Întrucât o parte dintre mărfuri au fost furate în timpul transportului, Gjensidige a plătit către ACC Distribution, în temeiul unui contract de asigurare, suma de 205 108,89 de euro cu titlu de despăgubire.

17 La 3 februarie 2017, Rhenus Logistics a introdus la rechtbank Zeeland-West-Brabant (Tribunalul din Zeeland-West-Brabant, Țările de Jos) o acțiune în constatarea limitării răspunderii sale.

18 ACC Distribution și Gjensidige au solicitat acestei instanțe să se declare necompetentă să soluționeze această acțiune sau să suspende judecarea cauzei pentru motivul că ACC Distribution și Rhenus Logistics conveniseră cu privire la competența instanțelor lituaniene de a se pronunța cu privire la litigiile născute din executarea contractului de transport internațional în cauză.

19 Prin decizia din 23 august 2017, instanța menționată a respins cererea formulată de ACC Distribution și de Gjensidige. În această privință, ea a considerat că, în temeiul articolului 41 paragraful 1 din CMR, convenția atributivă de competență încheiată între ACC Distribution și Rhenus Logistics era nulă și neavenită, întrucât avea ca efect restrângerea alegerii instanțelor competente în temeiul articolului 31 din CMR.

20 La 19 septembrie 2017, Gjensidige a introdus la Kauno apygardos teismas (Tribunalul Regional din Kaunas, Lituania) o acțiune în regres, având ca obiect obligarea Rhenus Logistics la rambursarea sumei de 205 108,89 euro pe care o plătise către ACC Distribution cu titlu de despăgubire.

21 Prin ordonanța din 12 martie 2018, Kauno apygardos teismas (Tribunalul Regional din Kaunas) a suspendat judecarea cauzei până la pronunțarea unei hotărâri definitive de către rechtbank Zeeland-West-Brabant (Tribunalul din Zeeland-West-Brabant).

22 Prin hotărârea din 25 septembrie 2019, rechtbank Zeeland-West-Brabant (Tribunalul din Zeeland-West-Brabant) a declarat că răspunderea societății Rhenus Logistics față de ACC Distribution și Gjensidige era limitată și nu putea depăși cuantumul despăgubirii prevăzute la articolul 23 paragraful 3 din CMR. Această hotărâre nu a fost atacată cu apel și, prin urmare, are autoritate de lucru judecat.

23 În executarea hotărârii menționate, Rhenus Logistics a plătit către Gjensidige suma de 40 854,20 euro, majorată cu dobânzi, în temeiul răspunderii sale astfel limitate în raport cu prejudiciul suferit de ACC Distribution. În consecință, Gjensidige a renunțat în mod proporțional la cererea sa de despăgubire împotriva Rhenus Logistics.

24 Prin hotărârea din 22 mai 2020, Kauno apygardos teismas (Tribunalul Regional din Kaunas) a respins acțiunea în regres formulată de Gjensidige pentru motivul că i se impunea autoritatea de lucru judecat a hotărârii pronunțate de rechtbank Zeeland-West-Brabant (Tribunalul din Zeeland-West-Brabant) din 25 septembrie 2019 în cauza cu care a fost sesizat.

25 Prin ordonanța din 25 februarie 2021, Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei) a confirmat hotărârea din 22 mai 2020 pronunțată de Kauno apygardos teismas (Tribunalul Regional din Kaunas) pentru motivul că în speță atât dispozițiile Regulamentului nr. 1215/2012, cât și cele ale CMR erau pertinente pentru a statua cu privire la chestiunea competenței. Or, în temeiul articolului 31 paragraful 1 din CMR, chiar dacă părțile la contractul de transport internațional în cauză încheiaseră o convenție atributivă de competență, litigiul născut între părți putea fi supus, la alegerea reclamantului, instanțelor competente în temeiul literei (a) sau a literei (b) ale articolului 31 paragraful 1 din CMR.

26 Gjensidige a sesizat Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei), instanța de trimitere, cu un recurs împotriva acestei ordonanțe. În susținerea recursului respectiv, Gjensidige a arătat că, în cazul unui concurs între normele de competență din CMR și din Regulamentul nr. 1215/2012, articolul 25 alineatul (1) din regulamentul menționat trebuie să prevaleze, această dispoziție calificând drept exclusivă competența pe care părțile convin să o atribuie unei anumite instanțe dintr-un stat membru.

27 Referindu-se printre altele la Hotărârea din 4 mai 2010, TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243), la Hotărârea din 19 decembrie 2013, Nipponka Insurance (C-452/12, EU:C:2013:858), și la Hotărârea din 4 septembrie 2014, Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13,

EU:C:2014:2145), instanța de trimitere consideră că dispozițiile CMR, inclusiv articolul 31 din aceasta, se aplică în principiu problemelor de competență internațională care se ridică în cadrul unor litigii precum cel în discuție în cauza cu care este sesizată. Astfel, o convenție atributivă de competență nu ar conferi o competență exclusivă instanțelor desemnate de părți, reclamantul fiind liber să sesizeze una dintre instanțele competente în temeiul acestui articol 31. În plus, respectiva instanță constată că în speță acțiunile introduse în Țările de Jos și, respectiv, în Lituania sunt identice, întrucât au aceeași cauză și același obiect.

28 Instanța de trimitere ridică însă problema compatibilității articolului 31 din CMR cu Regulamentul nr. 1215/2012, în măsura în care acest articol permite înlăturarea convențiilor atributive de competență.

29 Astfel, potrivit acestei instanțe, deși Regulamentul nr. 1215/2012 stabilește o normă generală de litispendență bazată pe prioritatea primei instanțe sesizate, articolul 31 alineatele (2) și (3) din acest regulament prevede o excepție de la această normă în cazurile în care a fost încheiată o convenție atributivă de competență. Din considerentul (22) al regulamentului menționat ar reieși că această excepție ar urmări ameliorarea eficacității acordurilor exclusive de alegere a forului și evitarea tacticilor abuzive în cadrul proceselor.

30 Or, instanța de trimitere arată că CMR și Regulamentul nr. 1215/2012 rezervă convențiilor atributive de competență tratamente fundamental opuse. Potrivit instanței menționate, articolul 25 alineatul (1) din acest regulament prevede că atribuirea competenței convenită de părțile la contract este, în principiu, exclusivă. În schimb, în temeiul articolului 31 din CMR, instanța desemnată prin convenția atributivă de competență nu ar beneficia de competență exclusivă. Astfel, regimul de competență prevăzut la articolul 31 din CMR nu s-ar opune tacticilor abuzive în cadrul proceselor sau chiar le-ar încuraja.

31 Instanța de trimitere observă că Regulamentul nr. 1215/2012 nu tratează în mod direct consecințele juridice ale unei încălcări a normelor de litispendență în cazul în care a fost încheiată o convenție atributivă de competență. În special, acest regulament nu ar prevedea în mod expres un motiv de refuz al recunoașterii unei hotărâri judecătorești pronunțate în alt stat membru cu încălcarea unei asemenea convenții.

32 Instanța de trimitere ridică însă problema dacă, având în vedere în special voința legiuitorului Uniunii de a ameliora eficacitatea acordurilor de alegere a forului, dispozițiile Regulamentului nr. 1215/2012 ar trebui interpretate în sensul că extind protecția unor astfel de acorduri la recunoașterea și la executarea hotărârilor judecătorești.

33 În plus, instanța de trimitere observă că, în cazul în care o instanță care nu a fost desemnată printr-o convenție atributivă de competență se declară competentă, pârâtul riscă să fie luat prin surprindere atât în privința instanței sesizate, cât și, eventual, în privința legii aplicabile fondului litigiului.

34 Prin urmare, instanța de trimitere are îndoieli că o asemenea situație, în care aplicarea normelor care decurg dintr-o convenție internațională precum CMR permite înlăturarea acordului părților atât cu privire la competența judiciară, cât și cu privire la legea aplicabilă în una și aceeași cauză, este compatibilă cu principiile fundamentale ale procesului echitabil și cu obiectivele urmărite de Regulamentul nr. 1215/2012, cu consecința că s-ar ridica probleme de conformitate cu ordinea publică.

35 În aceste condiții, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 71 din [Regulamentul nr. 1215/2012], în lumina articolelor 25, 29 și 31 și a considerentelor (21) și (22) ale acestuia, poate fi interpretat în sensul că permite aplicarea articolului 31 din [CMR] și în cazurile în care un litigiu care intră în domeniul de aplicare al celor două acte juridice menționate face obiectul unei convenții atributive de competență?

2) Având în vedere intenția legiuitorului [Uniunii] de a consolida protecția convențiilor atributive de competență în Uniunea Europeană, articolul 45 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1215/2012 poate fi interpretat mai larg, în sensul că vizează nu numai secțiunea 6 din capitolul II al acestui regulament, ci și secțiunea 7 din acesta?

3) După evaluarea particularităților situației și a consecințelor juridice care rezultă din aceasta, noțiunea de «ordine publică» utilizată în Regulamentul nr. 1215/2012 poate fi interpretată în sensul că include motivul de refuz al recunoașterii unei hotărâri judecătorești dintr-un alt stat membru atunci când aplicarea unei convenții specializate precum [CMR] creează o situație juridică în care, în aceeași cauză, nici convenția atributivă de competență și nici acordul privind legea aplicabilă nu sunt respectate?”

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

36 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă o instanță dintr-un stat membru se poate declara competentă să se pronunțe cu privire la o acțiune introdusă în temeiul unui contract de transport internațional, chiar dacă acest contract conține o convenție atributivă de competență în favoarea instanțelor din alt stat membru.

37 În plus, prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, instanța de trimitere ridică în esență problema dacă o instanță dintr-un stat membru poate refuza recunoașterea unei hotărâri a unei instanțe din alt stat membru care s-a declarat competentă, în pofida existenței unei astfel de convenții atributive de competență.

38 În această privință, este necesar să se examineze într-o primă etapă dacă o instanță dintr-un stat membru ar putea efectiv să refuze recunoașterea unei hotărâri a unei instanțe din alt stat membru referitoare la o acțiune introdusă în temeiul unui contract de transport internațional pentru motivul că această din urmă instanță s-a declarat competentă, în pofida existenței unei convenții atributive de competență în favoarea altor instanțe, independent de aspectul dacă instanța din acest alt stat membru s-a declarat competentă în mod întemeiat sau nu.

39 În acest context, trebuie să se stabilească dacă respectiva chestiune trebuie apreciată în lumina Regulamentului nr. 1215/2012 sau în a celei a CMR, dat fiind că în speță este cert că contractul de transport internațional în cauză intră în domeniul de aplicare atât al acestui regulament, cât și al convenției menționate.

40 În măsura în care Regulamentul nr. 1215/2012 a abrogat și a înlocuit Regulamentul nr. 44/2001, care, la rândul lui, a înlocuit Convenția de la Bruxelles, interpretarea dată de Curte în privința dispozițiilor unuia dintre aceste instrumente juridice este valabilă și în ceea ce le privește pe

celelalte atunci când dispozițiile respective pot fi calificate ca fiind echivalente (Hotărârea din 16 noiembrie 2023, Roompot Service, C-497/22, EU:C:2023:873, punctul 21 și jurisprudența citată).

41 După cum a arătat domnul avocat general la punctul 78 din concluzii, în temeiul articolului 71 din Regulamentul nr. 1215/2012, o convenție referitoare la o materie specială, precum CMR, prevalează asupra acestui regulament. Într-adevăr, articolul 71 alineatul (1) din regulamentul menționat prevede că acesta nu aduce atingere convențiilor la care statele membre sunt parte și care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în materii speciale. În plus, articolul 71 alineatul (2) al doilea paragraf prima teză din același regulament prevede că, în cazul în care o convenție referitoare la o materie specială la care sunt părți atât statul membru de origine, cât și statul membru solicitat stipulează condiții de recunoaștere sau executare a hotărârilor, se aplică aceste condiții. Astfel, legiuitorul Uniunii a prevăzut, în caz de concurs de norme, aplicarea acestor convenții (a se vedea prin analogie Hotărârea din 4 mai 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, punctele 46 și 47).

42 În speță, trebuie arătat că, potrivit articolului 31 paragraful 3 din CMR, dacă o hotărâre dată de un organ de jurisdicție al unei țări contractante a devenit executorie în această țară, ea devine de asemenea executorie în fiecare dintre celelalte țări contractante imediat după îndeplinirea formalităților prevăzute în acest scop în țara interesată, aceste formalități neputând duce însă la o revizuire a cauzei.

43 În aceste condiții, pe de o parte, presupunând că articolul 31 paragraful 3 din CMR, care se referă la forța executorie, poate fi calificat de asemenea drept normă de recunoaștere care trebuie să fie aplicată în temeiul articolului 71 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1215/2012, trebuie arătat că acest articol 31 paragraful 3 se limitează să condiționeze executarea unei „hotărâri”, în sensul acestei dispoziții, de îndeplinirea formalităților prevăzute în acest scop în țara interesată și în acest context precizează doar că formalitățile respective nu pot duce la o revizuire a cauzei.

44 În acest context, trebuie luat în considerare articolul 71 alineatul (2) primul paragraf litera (b) și al doilea paragraf a doua teză din Regulamentul nr. 1215/2012, din care reiese că hotărârile pronunțate într-un stat membru de o instanță care și-a întemeiat competența pe o convenție referitoare la o materie specială trebuie să fie recunoscute și executate în celelalte state membre în conformitate cu acest regulament, ale cărui dispoziții pot fi aplicate în orice caz, chiar și atunci când această convenție stipulează condiții de recunoaștere sau executare a acestor hotărâri.

45 Pe de altă parte și în orice caz, din jurisprudența Curții reiese că, deși, conform articolului 71 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, atunci când litigiul intră în domeniul de aplicare al unei convenții speciale la care statele membre sunt părți, trebuie în principiu să se aplice această convenție, nu este mai puțin adevărat că aplicarea unei astfel de convenții nu poate aduce atingere principiilor pe care se întemeiază cooperarea judiciară în materie civilă și comercială în cadrul Uniunii, precum principiile liberei circulații a hotărârilor în materie civilă și comercială, previzibilității instanțelor competente și, prin urmare, principiul securității juridice pentru justițiabili, al bunei administrări a justiției, al reducerii la minimum a riscului apariției unor proceduri concurente, precum și al încrederii reciproce în administrarea justiției la nivelul Uniunii (a se vedea prin analogie Hotărârea din 4 mai 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, punctele 45 și 49).

46 Or, în ceea ce privește în mod specific principiul încrederii reciproce, instanța statului solicitat nu este în niciun caz mai bine poziționată decât instanța statului de origine pentru a se pronunța cu privire la competența acesteia din urmă, prin urmare, Regulamentul nr. 1215/2012 nu autorizează, în afară de anumite excepții limitate, controlul competenței unei instanțe dintr-un stat membru de către o instanță dintr-un alt stat membru (a se vedea prin analogie Hotărârea din 4 mai 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, punctul 55 și jurisprudența citată).

47 În aceste condiții, în lumina Regulamentului nr. 1215/2012 trebuie să se aprecieze dacă o instanță a unui stat membru poate refuza recunoașterea unei hotărâri a unei instanțe din alt stat membru referitoare la o acțiune introdusă în temeiul unui contract de transport internațional pentru motivul că această din urmă instanță s-a declarat competentă, în pofida existenței unei convenții atributive de competență în favoarea altor instanțe.

48 La rândul său, Regulamentul nr. 1215/2012 conține la articolul 45 o dispoziție specifică privind refuzul recunoașterii unei hotărâri judecătorești. Prin urmare, la această dispoziție se raportează a doua și a treia întrebare, care trebuie examinate împreună și în primul rând.

Cu privire la a doua și a treia întrebare

49 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 45 alineatul (1) litera (a) și litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că permite unei instanțe dintr-un stat membru să refuze recunoașterea unei hotărâri a unei instanțe din alt stat membru pentru motivul că această din urmă instanță s-a declarat competentă să se pronunțe asupra unei acțiuni introduse în temeiul unui contract de transport internațional, cu încălcarea unei convenții atributive de competență, în sensul articolului 25 din respectivul regulament, care face parte din acest contract.

50 De la bun început, trebuie amintit că interpretarea unei dispoziții de drept al Uniunii impune să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul în care se înscrie, precum și de obiectivele și de finalitatea urmărite de actul din care aceasta face parte (Hotărârea din 22 iunie 2023, Pankki S, C-579/21, EU:C:2023:501, punctul 38 și jurisprudența citată).

51 În ceea ce privește, pe de o parte, articolul 45 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012, din formularea acestei dispoziții reiese că, la cererea oricărei părți interesate, se refuză recunoașterea unei hotărâri dacă această recunoaștere este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat.

52 Or, articolul 45 alineatul (3) a doua teză din Regulamentul nr. 1215/2012 precizează, în acest context, că criteriul ordinii publice prevăzut la articolul 45 alineatul (1) litera (a) nu poate fi aplicat normelor în materie de competență.

53 Rezultă, așadar, din coroborarea alineatului (1) litera (a) cu alineatul (3) a doua teză a articolului 45 din Regulamentul nr. 1215/2012 că acest articol 45 alineatul (1) litera (a) nu permite unei instanțe dintr-un stat membru să refuze recunoașterea unei hotărâri a unei instanțe din alt stat membru pentru motivul că această din urmă instanță s-a declarat competentă, în pofida existenței unei convenții atributive de competență în favoarea instanțelor din alt stat membru decât cel căruia îi aparține.

54 În ceea ce privește, pe de altă parte, articolul 45 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1215/2012, această dispoziție prevede că, la cererea oricărei părți interesate, se refuză recunoașterea unei hotărâri dacă aceasta din urmă contravine capitolului II secțiunea 6 din respectivul regulament, referitoare la competența exclusivă.

55 Această secțiune 6 este compusă numai din articolul 24 din Regulamentul nr. 1215/2012, care desemnează instanțele care au competență exclusivă să soluționeze litigii în materiile pe care le enumeră, indiferent de domiciliul părților.

56 În acest context instanța de trimitere ridică problema dacă este necesar să se interpreteze în sens mai larg articolul 45 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1215/2012, în sensul că recunoașterea unei hotărâri ar putea fi de asemenea refuzată dacă aceasta încalcă dispozițiile capitolului II secțiunea 7 din respectivul regulament, din care face parte printre altele articolul 25 din acesta, privind prorogarea de competență printr-o convenție atributivă de competență.

57 În această privință, modul clar și neechivoc de redactare a articolului 45 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1215/2012 permite singur să se concluzioneze că o asemenea interpretare largă a dispoziției amintite este exclusă, în caz contrar ajungându-se la o interpretare *contra legem* a acesteia.

58 Potrivit jurisprudenței Curții, o interpretare a unei dispoziții a dreptului Uniunii nu poate avea ca rezultat să lipsească de orice efect util textul clar și precis al acestei dispoziții. Astfel, din moment ce sensul unei dispoziții a dreptului Uniunii reiese fără ambiguitate chiar din modul de redactare a acesteia, Curtea nu se poate abate de la această interpretare (Hotărârea din 23 noiembrie 2023, Ministarstvo financija, C-682/22, EU:C:2023:920, punctul 31 și jurisprudența citată).

59 În orice caz, interpretarea literală a articolului 45 alineatul (1) litera (a) și litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1215/2012, în sensul că aceste dispoziții nu permit unei instanțe dintr-un stat membru să refuze recunoașterea unei hotărâri a unei instanțe din alt stat membru pentru motivul că aceasta s-a declarat competentă cu încălcarea unei convenții atributive de competență, este confirmată de contextul în care se înscriu dispozițiile menționate, precum și de obiectivele și de finalitatea pe care le urmărește acest regulament.

60 Astfel, trebuie arătat că, în conformitate cu principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judiciare și extrajudiciare în materie civilă menționat în considerentul (3) al Regulamentului nr. 1215/2012, articolul 36 alineatul (1) din acest regulament prevede că hotărârile judecătorești pronunțate într-un stat membru se recunosc în celelalte state membre fără a fi necesară vreo procedură specială. Regulamentul amintit urmărește, după cum reiese din considerentul (4) al acestuia, să asigure recunoașterea și executarea rapidă și simplă a hotărârilor pronunțate într-un stat membru.

61 În schimb, așa cum se subliniază în considerentul (30) al Regulamentului nr. 1215/2012, recunoașterea unei hotărâri ar trebui să fie refuzată numai dacă există unul sau mai multe dintre motivele de refuz prevăzute de acest regulament. În acest context, articolul 45 alineatul (1) din regulamentul menționat enumeră în mod exhaustiv motivele pentru care poate fi refuzată recunoașterea unei hotărâri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 aprilie 2022, H Limited, C-568/20, EU:C:2022:264, punctul 31).

62 Prin urmare, pe de o parte, în ceea ce privește excepția de ordine publică prevăzută la articolul 45 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012, aceasta trebuie să primească o interpretare strictă, întrucât constituie un obstacol în calea realizării unuia dintre obiectivele fundamentale ale acestui regulament, astfel încât un motiv de nerecunoaștere a unei hotărâri întemeiat pe încălcarea ordinii publice a statului membru solicitat trebuie să poată fi invocat în mod util doar în cazuri excepționale (a se vedea prin analogie Hotărârea din 7 septembrie 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, punctul 32 și jurisprudența citată).

63 Deși statele membre rămân în principiu libere să stabilească, în temeiul rezervei înscrise la articolul 45 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012, în conformitate cu concepțiile lor naționale, cerințele ordinii lor publice, limitele acestei noțiuni țin de interpretarea regulamentului respectiv (a se vedea prin analogie Hotărârea din 7 septembrie 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, punctul 33 și jurisprudența citată).

64 Prin urmare, deși nu este de competența Curții să definească conținutul ordinii publice a unui stat membru, acesteia îi revine totuși obligația de a controla limitele în cadrul cărora instanța dintr-un stat membru poate recurge la noțiunea respectivă pentru a nu recunoaște o hotărâre pronunțată în alt stat membru (Hotărârea din 7 septembrie 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, punctul 34 și jurisprudența citată).

65 În această privință, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că instanța din statul membru solicitat nu este abilitată să refuze recunoașterea sau executarea acestei hotărâri doar pentru motivul că ar exista o divergență între norma de drept aplicată de instanța din statul membru de origine și cea pe care ar fi aplicat-o instanța din statul membru solicitat dacă aceasta ar fi fost sesizată cu litigiul. De asemenea, instanța din statul membru solicitat nu poate controla exactitatea aprecierilor de drept sau de fapt ale instanței din statul membru de origine (Hotărârea din 25 mai 2016, Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, punctul 41 și jurisprudența citată).

66 În consecință, recurgerea la excepția de ordine publică prevăzută la articolul 45 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012 nu poate fi admisă decât în ipoteza în care recunoașterea sau executarea hotărârii pronunțate în alt stat membru ar încălca în mod inacceptabil ordinea juridică a statului membru solicitat, întrucât ar aduce atingere unui principiu fundamental. Pentru a respecta interzicerea revizuirii pe fond a hotărârii pronunțate în statul membru de origine, atingerea ar trebui să constituie o încălcare vădită a unei norme de drept considerate esențială în ordinea juridică a statului membru solicitat sau a unui drept recunoscut ca fundamental în această ordine juridică (a se vedea prin analogie Hotărârea din 7 septembrie 2023, Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, punctul 35 și jurisprudența citată).

67 Pe de altă parte, în ceea ce privește normele de competență prevăzute de Regulamentul nr. 1215/2012, articolul 45 din acesta nu permite să se refuze recunoașterea unei hotărâri pe motivul unei încălcări a acestor norme decât în cazurile menționate la alineatul (1) litera (e) al acestui articol.

68 Astfel, pe lângă posibilitatea prevăzută la articolul 45 alineatul (1) litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1215/2012 de a refuza recunoașterea unei hotărâri dacă aceasta din urmă contravine dispozițiilor capitolului II secțiunea 6 din acest regulament, recunoașterea unei hotărâri nu poate fi refuzată, în conformitate cu articolul 45 alineatul (1) litera (e) punctul (i) din regulamentul menționat, decât în cazul nerespectării dispozițiilor capitolului II secțiunile 3, 4 sau 5 din același regulament, în măsura în care pârâtul era deținătorul poliței de asigurare, asiguratul,

beneficiarul contractului de asigurare, partea vătămată, consumatorul sau angajatul. Acest lucru este confirmat de articolul 45 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1215/2012, care precizează că, fără a aduce atingere articolului 45 alineatul (1) litera (e) din acest regulament, competența instanței de origine nu poate fi controlată în cadrul examinării eventualului refuz al recunoașterii hotărârii pronunțate de această instanță.

69 În speță, instanța de trimitere observă, în primul rând, că Regulamentul nr. 1215/2012 urmărește, așa cum reiese din considerentul (22) al acestuia, să amelioreze eficacitatea acordurilor de alegere a forului. Ar părea, așadar, paradoxal ca o încălcare a normei de litispendență în cazul în care a fost încheiat un asemenea acord să rămână fără consecințe în ceea ce privește recunoașterea hotărârii pronunțate.

70 În al doilea rând, instanța de trimitere arată că nerespectarea unei convenții atributive de competență poate avea ca efect aplicarea unei alte legi decât cea care ar fi aplicată dacă această convenție ar fi respectată. Astfel, în cazul în care o instanță nedesemnată se declară competentă, pârâtul ar fi luat prin surprindere atât în privința instanței sesizate, cât și, eventual, în privința legii aplicabile fondului litigiului.

71 Mai precis, în speță, faptul că rechtbank Zeeland-West-Brabant (Tribunalul din Zeeland-West-Brabant) s-a declarat competent să se pronunțe cu privire la acțiunea introdusă în fața sa la 3 februarie 2017 a avut drept consecință faptul că această acțiune a fost judecată potrivit dreptului neerlandez. Din aceasta a rezultat pentru Gjensidige, în calitate de pârâtă în această procedură, un rezultat mai puțin favorabil decât dacă acțiunea ar fi fost judecată potrivit dreptului lituanian, adică potrivit dreptului statului ale cărui instanțe au fost desemnate competente în convenția atributivă de competență cuprinsă în contractul de transport internațional în cauză.

72 În această privință, trebuie amintit totuși că, astfel cum s-a arătat la punctele 60 și 61 din prezenta hotărâre, în sistemul instituit prin Regulamentul nr. 1215/2012, recunoașterea reciprocă constituie regula, în timp ce articolul 45 alineatul (1) din acest regulament enumeră în mod exhaustiv motivele pentru care poate fi refuzată recunoașterea unei hotărâri.

73 Or, trebuie să se constate că legiuitorul Uniunii a ales să nu includă nerespectarea dispozițiilor capitolului II secțiunea 7 din Regulamentul nr. 1215/2012, referitoare la prorogarea de competență, printre motivele care permit refuzul recunoașterii unei hotărâri. Astfel, protecția convențiilor atributive de competență urmărită de acest regulament nu are drept consecință faptul că încălcarea acestora ar constitui, ca atare, un motiv de refuz al recunoașterii.

74 În plus, așa cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 117 din concluzii, în ceea ce privește consecințele concrete ale recunoașterii hotărârii din 25 septembrie 2019 pronunțate de rechtbank Zeeland-West-Brabant (Tribunalul din Zeeland-West-Brabant), niciun element din dosarul de care dispune Curtea nu permite să se concluzioneze că această recunoaștere ar încălca în mod inacceptabil ordinea juridică lituaniană întrucât ar aduce atingere unui principiu fundamental, astfel cum impune jurisprudența amintită la punctul 66 din prezenta hotărâre.

75 În special, simplul fapt că o acțiune nu este judecată de instanța desemnată într-o convenție atributivă de competență și că, în consecință, nu se statuează cu privire la această acțiune potrivit dreptului statului membru căruia îi aparține această instanță nu poate fi considerat o încălcare a dreptului la un proces echitabil de o asemenea gravitate încât recunoașterea hotărârii în acțiunea menționată ar fi vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat.

76 Ținând seama de ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a doua și la a treia întrebare că articolul 45 alineatul (1) litera (a) și litera (e) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că nu permite unei instanțe dintr-un stat membru să refuze recunoașterea unei hotărâri a unei instanțe din alt stat membru pentru motivul că această din urmă instanță s-a declarat competentă să se pronunțe cu privire la o acțiune introdusă în temeiul unui contract de transport internațional, cu încălcarea unei convenții atributive de competență, în sensul articolului 25 din acest regulament, care face parte din acest contract.

Cu privire la prima întrebare

77 Având în vedere răspunsul la a doua și la a treia întrebare, nu este necesar să se răspundă la prima întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

78 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 45 alineatul (1) litera (a) și litera (e) punctul (ii) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială

trebuie interpretat în sensul că

nu permite unei instanțe dintr-un stat membru să refuze recunoașterea unei hotărâri a unei instanțe din alt stat membru pentru motivul că această din urmă instanță s-a declarat competentă să se pronunțe cu privire la o acțiune introdusă în temeiul unui contract de transport internațional, cu încălcarea unei convenții atributive de competență, în sensul articolului 25 din acest regulament, care face parte din acest contract.

Semnături